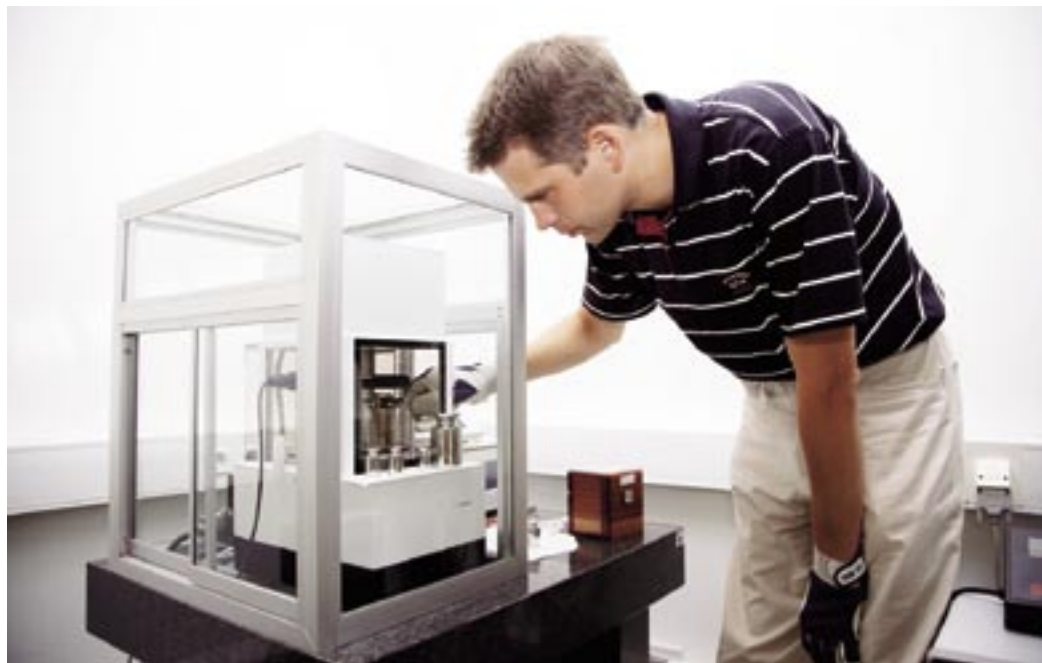

Meroslovje in plemenite kovine

MEROSLOVJE IMA NA SLOVENSKEM DOLGO IN PESTRO TRADICIJO. ENOTE ZA MASO, DOLŽINO, PROSTORNINO IN ČAS SO SE SKOZI ZGODOVINO MERILE TUDI ZATO, KER SO SKOZI SLOVENIJO VSE OD ANTIKE IN BIZANCA VODILE POMEMBNE VOJAŠKE IN TRGOVSKE POTI. ZAHVALJUJOČ AVSTRO-OGRSKI CESARICI MARIJI TEREZII JE BIL MEROSLOVNI SISTEM VZORNO UREJEN ŽE 100 LET PRED PODPISOM METRSKE KONVENCIJE OZIROMA LETA 1777, KO JE BIL ODREJEN PATENTNI SISTEM.

Meroslovje ima na Slovenskem dolgo in pestro tradicijo. Enote za maso, dolžino, prostornino in čas so se v zgodovini merile tudi zato, ker so skozi Slovenijo vse od antike in vzhodnorimskega cesarstva vodile pomembne vojaške in trgovske poti. Zahvaljujoč avstro-ogrski cesarici Mariji Tereziji je bil meroslovni sistem vzorno urejen že 100 let pred podpisom metrske konvencije oziroma leta 1777, ko je bil odrejen patentni sistem. Kako stroge so bile kazni za kršitev meroslovnih pravil, pove tudi to, da so peke, ki so v Ljubljani prodajali prelahek kruh, najprej kaznovali z denarno kaznijo. Če pa to ni zaleglo, je bilo na vrsti javno potapljanje v Ljubljani in nazadnje še odvzem pravice do opravljanja obrti v mestu. Ko je po Ljubljani še potekal plovni promet, je bila ob vstopu v mesto na Prulah zapornica, kjer je bila postavljena mestna tehtnica in kjer so pobirali pristojbine za rečni promet. V času Kraljevine SHS in po drugi svetovni vojni je bil uveljavljen centraliziran sistem meroslovja z sedežem v Beogradu, vendar je Slovenija še naprej aktivno sodelovala pri urejanju tega področja. To je bil tudi čas, ko je bilo meroslovno urejeno področje izdelkov iz plemenitih kovin, katerih preskušanje in označevanje ima v Sloveniji že več kot 200-letno tradicijo.

Ob osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je bil v okviru ministrstva za

Najbolj natančna primerjava mase uteži v Sloveniji, izvedena s komparatorsko tehtnico, na uradu za meroslovje

znanost in tehnologijo ustanovljen Urad Republike Slovenije za standardizacijo in meroslovje, ki je prevzel odgovornost za vzpostavitev slovenskega meroslovnega sistema. Ko je bila deset let kasneje izvedena reorganizacija državne uprave, je bil v skladu z evropskimi načeli v okviru istega ministrstva urad preoblikovan v Urad RS za meroslovje, ki na dveh lokacijah v Ljubljani in eni v Celju

s skupno 60 zaposlenimi deluje še danes. Uporabniki nacionalnega meroslovnega sistema so podjetja iz različnih vej gospodarstva in javne sfere, meroslovje pa najdemo v tako različnih vejah, kot so varovanje okolja, znanost, zdravstvo, kmetijstvo in prehrana, promet in telekomunikacije, industrija, trgovina in storitve, tudi pravosodje in policija.

Kot pravi dr. Rado Lapuh, v.d. direktorja urada za meroslovje, je področje delovanja mnogo. »Urad je po eni strani odgovoren za zagotavljanje mednarodne primerljivosti oziroma sledljivosti meritev v Sloveniji prek nacionalnih in referenčnih etalonov, po drugi strani pa urejamo področje zakonskega meroslovja, kjer med drugim predpisujemo in zagotavljamo natančnost tehtnic, s katerimi nam trgovci tehtajo kupljeno blago, meritev hitrosti vozil v cestnem prometu, prodane količine goriva na bencinskih črpalkah ter meritev tlaka v pnevmatikah, vsebine predpakiranih izdelkov in drugih meritev, ki

so zakonsko določene. Ne nazadnje imamo urejen meroslovni nadzor, ki preverja izvajanje predpisov in na mestu samem ugotavlja natančnost meritev, kot tudi ustreznost postopkov, ki se za meritve uporabljajo.«

Dr. Rado Lapuh, v.d. direktorja urada za meroslovje

Dr. Irena Grabec Švegl, vodja sektorja za plemenite kovine

Povedano drugače: gre za inšpekcijski nadzor vseh že omenjenih in drugih meril, ki jih pokriva zakonsko meroslovje, poleg tega pa tudi izdelkov iz plemenitih kovin. Urad pri svoji dejavnosti sodeluje s številnimi organizacijami, ki vzdržujejo nekatere nacionalne in referenčne etalone, za overjanje meril pa je izdal pooblastila 30 imenovanim osebam, ki so lahko podjetja ali samostojni podjetniki.

Plemenite kovine

Ena zanimivejših dejavnosti, s katerimi se ukvarja urad za meroslovje, je področje plemenitih kovin. »Zakon o izdelkih iz plemenitih kovin določa, da se v Sloveniji v kategorijo plemenite kovine uvrščajo platina, zlato, paladij in srebro,« pojasnjuje dr. Irena Grabec Švegl, vodja sektorja za plemenite kovine. »Naša naloga je, da

poskrbimo, da so izdelki iz plemenitih kovin, ki se pojavijo na trgu, ustrezni. To pomeni, da preverimo, ali količina plemenite kovine v izdelku dejansko ustreza standardni stopnji čistine, ki je označena na izdelku. Gre za standardne stopnje čistine, ki povedo, kakšno je razmerje mase čistega zlata proti celotni masi materiala. Izražene so v tisočinkah: če je na izdelku označena čistina 750, to pomeni, da je v zlitini v povprečju 750 gramov zlata na kilogram zlitine.« Te standardne stopnje čistine segajo za zlato od oznake 330 do 999, ki označuje čisto kovino. Ustrezni izdelki iz plemenitih kovin v prometu so tako označeni s tremi oznakami: oznako standardne stopnje čistine, imenskim žigom izdelovalca oziroma uvoznika in oznako skladnosti. Oznaka skladnosti je lahko v obliki državnega žiga ali znaka »S«. Vsi izdelovalci in uvozniki v Sloveniji morajo biti registrirani pri uradu, ki jim določi obliko njihovega imenskega žiga. Na izdelku iz plemenite kovine je najpomembnejši tretji žig – oznaka skladnosti, ki potrjuje, da je bila vsebnost plemenite kovine v izdelku preverjena in potrjena. V primeru, da je na izdelku kot tretji žig odtisnjen državni žig z oznako »SI«, je preveritev opravil urad. V vsaki trgovini, kjer prodajajo izdelke iz plemenitih kovin, morajo biti slike oznak skladnosti in državnih žigov obešene na javnem mestu, kupcu pa mora biti na voljo tudi povečevalno steklo, da žige lahko preveri. »V primeru, da prodajalec trdi, da določenega izdelka ni bilo mogoče žigosati, lahko kupec zahteva potrdilo o skladnosti,« pravi dr. Grabec Švegl. Na težave v zvezi s tem so v zadnjem času že naleteli, predvsem na področju investicijskega zlata. Pazljivost je potrebna pri italijanskih in nemških izdelkih, saj v Italiji in Nemčiji nimajo obvezne državne kontrole čistine. Izdelki so zato označeni zgolj z oznako standardne stopnje čistine in izdelovalčevim znakom. Če torej naš zlatar kupi izdelke iz plemenitih kovin v eni od evropskih držav, ki ne zagotavlja označevanja z državnim žigom, jih mora pred nadaljnjo prodajo dostaviti v preskus na urad za meroslovje. »Tu izdelke pregledamo, vzorčimo in preskusimo z zanesljivimi metodami kemijske analize ter ob ustreznosti označimo z državnim žigom,« zagotavljajo na uradu.

Borut Pust

Slika, ki jo morate videti v vsaki prodajalni izdelkov iz plemenitih kovin.

Označitev izdelka iz plemenite kovine z državnim žigom

www.moro.si

- Alternativna naložba kapitala v čisto zlato
- Po zakonu oproščeno plačila DDV
- Prvi na tržišču v Sloveniji

MORO&KUNST d.o.o., WTC Ljubljana, 01/ 530 44 08